

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษารั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้แนวทางการวิจัยเชิงพรรณนาโดยวิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ซึ่งมุ่งศึกษาบนพื้นฐานในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองของเทศบาลตำบลทางดง โดยได้กำหนดกรอบแนวคิดจากแนวคิด ทฤษฎี และจากการวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วจึงนำไปศึกษาในพื้นที่ โดยผู้ศึกษาเข้าไปศึกษาในชุมชนด้วยตนเอง เป็นระยะ ๆ จนกระทั่งทำการศึกษาได้ข้อมูลครบตามประเด็นที่ศึกษาไว้ซึ่งมีรายละเอียดในการดำเนินการศึกษาวิจัยดังนี้

1. การศึกษาข้อมูล เอกสาร

1.1 ข้อมูลจากเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่จะใช้อธิบายรูปแบบปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง ความสัมพันธ์ของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง รวมทั้งศึกษางานวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบและประเด็นสำหรับการรวบรวมข้อมูล และการนำไปใช้ในการอธิบายบทบาทในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองของเทศบาลตำบลให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้น โดยแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่ผู้ศึกษาได้ใช้ในการค้นคว้าประกอบการศึกษา ได้แก่ ตำรา เอกสาร ประกอบการเรียน เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาทางวิชาการ และวารสารทางวิชาการต่าง ๆ เอกสารทางราชการ เช่น ข้อมูลสรุปผลงานประจำปีของเทศบาลตำบล ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (ปฐ.) ของแต่ละหมู่บ้าน

1.2 ข้อมูลจากกลุ่มนักคิด

ผู้ศึกษาได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากกลุ่มนักคิด ที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองทั้งภายในและภายนอกเทศบาล ที่จะเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการศึกษา ได้แก่

1) คณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลทางดง จำนวน 7 คน เพื่อสอบถามข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับรูปแบบปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง รวมทั้งการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน

2) เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง จำนวน 2 คน เพื่อสอบถามข้อมูลเบื้องต้น เกี่ยวกับบทบาทและความเกี่ยวข้องกับปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองในเขตเทศบาล

3) ผู้นำชุมชนหลากหลายกลุ่มจำนวน 18 คน /ประชาชน 150 คน เพื่อสอบถามข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับบทบาทและความเกี่ยวข้องกับปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองในเขตเทศบาล

4) เจ้าหน้าที่หน่วยงานท้องถิ่นข้างเคียง จำนวน 7 คน เพื่อสอบถามข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับบทบาทและความเกี่ยวข้องกับปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองในเขตเทศบาล

2. เครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เมื่อได้ศึกษาและสำรวจข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลคำابลแล้ว ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลดังกล่าวมาประกอบในการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการศึกษา ดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์ เป็นชุดคำถามที่ใช้ถามและจดบันทึกคำตอบของการสัมภาษณ์ ซึ่งผู้ศึกษาจะเลือกใช้วิธีการสัมภาษณ์ทั้ง 2 แบบ เพื่อให้ได้ข้อมูลครอบคลุมเนื้อหาและประเด็นที่ศึกษา ได้แก่

1) การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็นชุดคำถามตามแบบสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่าง เมื่อนักศึกษาทั้งชุด โดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตตัวอย่างที่ตั้งของเทศบาลคำابล จำนวน 6 หมู่บ้าน จำนวน 150 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีข้อคำถามแบ่งเป็น 5 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ หมู่บ้านที่อาศัย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก รายได้ สุทธิในปีที่ผ่านมา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนี้

ส่วนที่ 2 เรื่องไขความเกี่ยวข้องของปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง

ส่วนที่ 3 บทบาทความสัมพันธ์ในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง

ส่วนที่ 4 แนวทางการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง

ส่วนที่ 5 ปัญหา/อุปสรรคในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง

ซึ่งในส่วนที่ 2,3 และ 4 มีการใช้มาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ซึ่งเป็นรูปแบบของระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง บทบาทของบุคคลต่าง ๆ ที่ปฏิบัติจริงและที่ควรปฏิบัติในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง และแนวทางการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง แบ่งเป็น 4 ระดับ คือ

ระดับ 4 คือ ระดับที่มีความคิดเห็นมาก

ให้คะแนน 4 คะแนน

ระดับ 3 คือ ระดับที่มีความคิดเห็นปานกลาง

ให้คะแนน 3 คะแนน

ระดับ 2 คือ ระดับที่มีความคิดเห็น น้อย

ให้คะแนน 2 คะแนน

ระดับ 1 คือ ระดับที่มีความคิดเห็น ไม่มี

ให้คะแนน 1 คะแนน

การวัดระดับความคิดเห็นของประชาชนนี้ โดยการคำนวณน้ำหนักค่าเฉลี่ย (Weight Mean Score: WMS) โดยใช้สูตรดังนี้ (นำรัช, 2529: 41)

$$WMS = \frac{4f_1 + 3f_2 + 2f_3 + 1f_4}{TNR}$$

เมื่อ $WMS = \text{น้ำหนักค่าเฉลี่ยคะแนน}$

$f_1 = \text{จำนวนของผู้ที่เลือกคำตอบมาก}$

$f_2 = \text{จำนวนของผู้ที่เลือกคำตอบปานกลาง}$

$f_3 = \text{จำนวนของผู้ที่เลือกคำตอบน้อย}$

$f_4 = \text{จำนวนของผู้ที่เลือกคำตอบไม่มี}$

$TNR = \text{จำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด}$

ในการแปลงคะแนนข้างต้นนี้ ผู้วิจัยได้นำมาจัดกลุ่มแบ่งช่วงคะแนน จากสูตรอันตรภาคชั้น ได้ช่วงคะแนนดังนี้ (กัญจนा, 2535: 79)

$$\begin{aligned} \text{อันตรภาคชั้น (Class Interval)} &= \frac{\text{พิสัย (Range)}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ \text{แทนค่า} &= \frac{4 - 1}{4} = 0.75 \end{aligned}$$

ดังนั้น จะได้ช่วงคะแนนดังนี้

คะแนน	3.26 – 4.00	หมายถึง	ระดับที่มีความคิดเห็น มาก
คะแนน	2.51 – 3.25	หมายถึง	ระดับที่มีความคิดเห็น ปานกลาง
คะแนน	1.76 – 2.50	หมายถึง	ระดับที่มีความคิดเห็น น้อย
คะแนน	1.00 – 1.75	หมายถึง	ระดับที่มีความคิดเห็น ไม่มี

2) การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ผู้ศึกษาจะสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือการสัมภาษณ์บุคคลในกลุ่มที่ผู้ศึกษาเลือกขึ้นมา สามารถอธิบาย ให้ข้อมูลที่ครอบคลุมประเด็นที่เกี่ยวข้อง โดยผู้ให้ข้อมูลหลักในครั้งนี้ ประกอบด้วย

1) นายกเทศมนตรี เทศบาล สามาชิกสภากเทศบาล ปลัดเทศบาล หัวหน้าฝ่ายสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม หัวหน้าฝ่ายโยธา โดยสัมภาษณ์ในประเด็น ปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง ผู้เกี่ยวข้องกับปัญหา ความสัมพันธ์ระหว่างเทศบาลกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตลอดจนบทบาทในการจัดการปัญหา สิ่งแวดล้อมเมืองของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 7 คน

2) สาธารณสุขอำเภอ หัวหน้าฝ่ายสุขาภิบาลโรงพยาบาลทางดง ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ในประเด็น ปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง ผู้เกี่ยวข้องกับปัญหา ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ภาครัฐกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตลอดจนบทบาทในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม เมืองของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 2 คน

3) ผู้นำชุมชนจากหลากหลายกลุ่ม ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ประธานชุมชน ประธานกลุ่มแม่บ้าน ประธาน อสม. ประธานชุมชนรุ่งสูงอายุ ในเขตเทศบาลตำบลทางดง ในประเด็น ปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง ผู้เกี่ยวข้องกับปัญหา ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผู้นำกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตลอดจนบทบาทในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 18 คน

4) ประธานและปลัด อบต.ทางดง อบต.หนองแก้ว อบต.บ้านแวง ในประเด็น ปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง การประสานงานระหว่างตำบล ตลอดจนบทบาทในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง จำนวน 7 คน

2.2 แบบสังเกต โดยใช้เทคนิคการสังเกตทั้ง 2 แบบ ได้แก่ เทคนิคการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ควบคู่กันไป การสังเกตแบบมีส่วนร่วม ผู้ศึกษาได้เข้าไปร่วมสังเกตจากการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบล ได้แก่ การประชุมประจำเดือนของเทศบาลทั้งการประชุมเจ้าหน้าที่และการประชุมคณะกรรมการชุมชน การจัดอบรมสัมมนาด้านสิ่งแวดล้อม โดยผู้ศึกษาได้ใช้เครื่องมือประกอบการสังเกต ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูล กล่องถ่ายรูป และ เทปอัดเสียง ขณะเดียวกันก็ได้ใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมในทุกขณะที่ผู้ศึกษาอยู่ในชุมชน โดยสังเกตพฤติกรรมของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด โดยผู้ศึกษาได้ใช้เครื่องมือประกอบการสังเกต ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูลซึ่งจะบันทึกข้อมูลหลังจากที่กลับออกมานอกพื้นที่แล้ว แล้วนำข้อมูลที่ได้มาประกอบร่วมกับเครื่องมืออื่น ๆ เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล

2.3 การสนทนาภรรยา ผู้ศึกษาได้ใช้เครื่องมือนี้ร่วมกับการสังเกต โดยขอความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องจัดให้มีการสนทนาภรรยา เป็น 2 กลุ่ม ในประเด็นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1) กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้บริหาร/ผู้ปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลทางดง ในประเด็น ปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง นโยบาย แนวโน้มและทิศทางของปัญหา ตลอดจนบทบาทในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง

2) กลุ่มผู้นำชุมชนหลากหลายกลุ่มที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง ในประเด็น ปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง ประสบการณ์ในการจัดการ การมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง

3) เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้องในเขตเทศบาลตำบลทางดง ในประเด็น ปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง นโยบาย แนวโน้มและทิศทางของปัญหา ตลอดจนบทบาทในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้เข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลโดยสามารถแบ่งได้เป็น 3 ช่วง ได้แก่

ช่วงที่ 1 ได้เก็บข้อมูลเบื้องต้นจากเทศบาลตำบล และกลุ่มผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกเขตเทศบาล โดยผู้ศึกษาได้เข้าไปในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลเพื่อติดต่อประสานงาน ทำความรู้จักและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองที่สำนักงานเทศบาลตำบลทางดง โดยมีข้อมูลที่นำมาใช้ประกอบการศึกษาได้แก่ ข้อมูลจากการสอบถามจากบุคคลในพื้นที่ เอกสาร รายงานการประชุมของเทศบาล แผนงานและโครงการต่างๆ และเอกสารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ โดยแยกตามประเด็นในการศึกษาเป็นข้อมูลเบื้องต้น คือ ปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง ผู้ศึกษาได้ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการจัดการสิ่งแวดล้อมเมือง ซึ่งเป็นเอกสารที่เกี่ยวข้องจากบริบทของสังคม บริบทของเศรษฐกิจ และบริบททางการเมือง ที่เป็นเงื่อนไขและสัมพันธ์ต่อการดำรงอยู่ของปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง และใช้วิธีการเดินสำรวจพื้นที่ในเขตเทศบาลตำบล ในจุดที่สำคัญ เช่น บริเวณตลาด การค้า ถนนสายหลัก บ้านพักอาศัยตามซอยต่าง ๆ พร้อมทั้งสังเกตวิธีชีวิตความเป็นอยู่ และพูดคุยสร้างความคุ้นเคยกับชาวบ้าน จดบันทึก พร้อมทั้งนำเสนอสรุปในสามารถทำให้เข้าใจสภาพปัญหาของประชาชนมากขึ้น

ช่วงที่ 2 ได้เก็บข้อมูลด้านความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย บทบาทการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้ศึกษาได้ศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทำการสัมภาษณ์ประชาชนผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งแบบที่มีโครงสร้างคำถาม การสัมภาษณ์

แบบเจาะลึก การสังเกต การสนทนากลุ่ม รวมทั้งการบันทึกต่าง ๆ ซึ่งได้เก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมทั้ง สถาบันกับทำการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น ระยะ ๆ และมีการปรับข้อความให้ตรงประเด็นที่ต้องการ

ช่วงที่ 3 ได้ทำการตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้น โดยได้ตรวจสอบประเด็นที่ต้องการและเก็บตก ประเด็นที่ยังไม่ครบถ้วนจากที่ผู้ศึกษาได้ข้อมูลมาแล้ว ซึ่งก็พบว่าบังมีบางประเด็นที่ยังไม่ครบถ้วนตามที่ ต้องการ ผู้ศึกษาได้โทรศัพท์สอบถามเจ้าหน้าที่เทศบาล และผู้นำชุมชน และได้เดินทางเข้าไปพื้นที่เป็น ระยะ ๆ เพื่อทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมจนครบประเด็นที่ต้องการและครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมด

4. การตรวจสอบข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ทำการตรวจสอบข้อมูลทุกครั้งที่ทำการศึกษาข้อมูลในชุมชนและมีการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งได้จัดทำแบบบันทึกข้อมูล และโครงสร้างประเด็นคำถามขึ้นมาเฉพาะ เพื่อ ความสะดวกในการแยกแยะหมวดหมู่และประเภทของข้อมูล และการตรวจสอบข้อมูล ผู้ศึกษาได้อาศัย การตรวจสอบข้อมูลแบบสามاء โดยนำข้อมูลที่ได้จากภาคสนามและข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัยที่ เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกันในด้านเนื้อหา และประเด็นที่ใช้ในการศึกษา ซึ่งได้อาศัยวิธีการดัง นี้

4.1 การตรวจสอบสามاءด้านข้อมูล ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการตรวจสอบโดยอาศัยแหล่งข้อมูลด้าน บุคคล กิจกรรม วัน เวลา และสถานที่ ผู้ศึกษาได้สันนิษฐานด้วยกับกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้นำชุมชนจาก หลากหลายกลุ่มมีทั้ง ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ประธานกลุ่มสตรีแม่บ้าน ประธาน อสม. ได้สอบถามใน ช่วงระยะเวลาที่แตกต่างกันในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา และถามในหลาย ๆ สถานที่ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสิ่ง แวดล้อมเมืองในเขตเทศบาลตำบลทางคง

4.2 การตรวจสอบสามاءด้วยวิธีการรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาได้ใช้การสังเกตทั้งที่มีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมควบคู่กับการซักถาม สัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม และได้ศึกษาข้อมูล จากเอกสารของเทศบาลตำบลที่ทำไว้ประกอบด้วย พร้อมทั้งได้นำเอาข้อมูลที่ได้รับมาทั้งหมด ไปตรวจ สอบกับผู้ให้ข้อมูลหลักในกลุ่มผู้เกี่ยวข้องและเทศบาลด้วย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาได้นำเอาข้อมูลที่ได้รับจากการตรวจสอบแล้วจากเอกสาร การ สนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์การสังเกต การจดบันทึก มาวิเคราะห์ แยกແยະจัดเป็นหมวดหมู่ จนกระทั่ง สิ้นสุดในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม จนได้เนื้อหาสาระครบถ้วน สมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ของ

การศึกษา และได้เขียนรายงานการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งผู้ศึกษาได้ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นในกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้

5.1 การจำแนกและจัดระบบ ได้จัดข้อมูลที่กระจัดกระจายให้อยู่ในระบบ โดยอาศัยพื้นฐาน การจำแนกหมวดหมู่อย่างโดยย่างหนึ่งเพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่ศึกษา และค้นหา ความหลากหลายของปรากฏการณ์ แยกแยะองค์ประกอบของปรากฏการณ์และทำความเข้าใจกับระบบ ของความหลากหลาย โดยได้อาศัยวิธีการดังนี้

1) จำแนกตามประเด็นที่ศึกษาซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โดยได้แบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่

- จำแนกตามเงื่อนไข ความเกี่ยวข้องในการดำรงอยู่ของปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง ได้แก่ บริบททางสังคม บริบททางเศรษฐกิจ และบริบททางการปกครอง
- จำแนกตามความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง ได้แก่ เทศบาลตำบล หน่วยงานภาครัฐ ผู้นำชุมชนหลากหลายกลุ่ม/ประชาชน และกลุ่ม หน่วยงานท้องถิ่นช้างเคียง
- จำแนกตามบทบาทในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง

2) จัดระบบข้อมูลที่มีความสัมพันธ์กัน จากที่ได้มีการจำแนกข้อมูลที่ได้มาทั้งหมด ได้นำ ข้อมูลมาวิเคราะห์ดูความเกี่ยวข้อง เงื่อนไข และความสัมพันธ์ที่มีต่อกัน ได้อธิบายความหมาย พร้อมทั้ง เหตุผล เชื่อมโยงความสัมพันธ์

5.2 วิเคราะห์เนื้อหา โดยเปรียบเทียบกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้อธิบายข้อมูลที่ได้มา หลังจากที่ได้จำแนกข้อมูลและหาความสัมพันธ์แล้ว จึงได้นำมาบรรณาร่วมกับการใช้แนวคิดทฤษฎีที่ เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อมกับการเก็บรวบรวมข้อมูลทุกครั้ง ซึ่งทำให้ได้ข้อมูลที่ถูก ต้อง และครบถ้วนสมบูรณ์ตามประเด็นที่ต้องการ